

ΑΝΟΙΚΤΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑ ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤ'.

Πρὸς τὴν κύριον Γ. Λαρπελέτ

Φίλωντατέ μου,

Πρὸς ἡ δμιολήσω διὸ τὴν μέθοδον τῆς ἀρμονίας τὴν ὅποιαν καθιέρωσε τὸ Ὀδεῖον Ἀθηνῶν, ἔξετάζων πῶς αὐτὴ διδάσκεται καὶ ποιει τὰ ἐξ αὐτῆς ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματα, θὰ ἐπιχειρήσω σύντομον, δισοῦ μοῦ εἰνε δυνατόν, ἀνέλυσιν τοῦ ἐν γένει συστήματος ἀρμονίας τοῦ εἰσηγμένου εἰς τὰ διάφορα ἄλλα ἔνος Conservatoires, ὡς μέσου εὑρίσκεις ὑπὸ αἰτιθητικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν τοῦ καλλιτέχνου μορφώσεως, διότι ἐνῷ πιστεύω διτὶ ἡ μόρφωσις αὐτὴ προϋποθέτει ἀποχραΐτητος μίαν καποιαν μέθοδον τὴν ὅποιαν νὰ ἡκολούθησεν ὁ καλλιτέχνης, εύρισκομαι ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν περίεργον θέτιν, καὶ ἂς μὴ παραχρενευθῇ κανεὶς ἀπὸ τοὺς συναδέλφους μας, νὰ μὴ παραδέχωμαι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ὀδείων τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρμονίας, εὑρίσκων αὐτὸν ἐντελῶς ἐσφαλμένον καὶ συνεπῶς τελείως ἀντιμεροφρωτικόν.

Ἄπὸ τὴν ἀνέλυσιν δὲ αὐτὴν θὰ δειχθῇ τέλος πόσον καὶ διατὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Ὀδείου τὸ σύστημα, τὸ καθ' ὅλα σύμφωνον μὲ τὰ ἄλλα, εἰνε ἀκόμη περισσότερον σφιλερὸν καὶ ἀκαίρον.

X

Οὐσιωδῶς τὸ συστήματος ἀρμονίας τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν Conservatoires (Γερμανικῶν, Γαλλικῶν, Ιταλικῶν κ.λ.) δὲν διαφέρουν. Ἐννε εἰνε τὸ πνεῦμα τὸ ὅποιον τὰ διέπει. Καὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸν εἰνε : τὸ γερμανικόν.

Κάλλιστα δὲ ἥμοροι κανεὶς νὰ εἰπῇ διτὶ εἰς ὅλα τὰ Ὀδεῖκ τῆς Εὐρώπης ἡ ἀρμονία διδάσκεται διὸ γερμανικῶν μεθόδων, καὶ ἀσφαλέστατα, ἀνελύων, διποικίλων, νὰ κάμε ἐγὼ τώρα, ἵνα οἰδήποτε σύγγραμμα ἀρμονίας γερμανοῦ διδασκάλου, νὰ λέσῃ πλήρη καὶ τελείων ίδεα, καθε μεθόδου ἄλλης, ἀφοῦ καὶ εἰς τὰ Conservatoires ἔκεινα δηκού δὲν ὑπάρχει ἐν μεταφράσται τὸ σύστημα τοῦ Richter,

του Wüllner, η δὲν ήξεύρω τίνος άλλου γερμανοῦ ἀκόμη διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρμονίας, ὑπάρχουν συγγράμματα πρωτότυπα μέν, καὶ μέντος διάφοροι εἰς τὸ ἀχνάρι τῶν γερμανικῶν μεθόδων—Αὐτὸς ἡμπορεῖ καθένας νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ἀνοίγων τὴν μέθοδον τοῦ Reber, τοῦ Fétis, η τὴν αἱρρονίαν τοῦ Platania, τοῦ πρώην διευθυντοῦ τοῦ Conservatoire τῆς Νεαπόλεως.

Αἱ λατινικαὶ φυλαῖ, ποῦ μίκη τόσον καταθλιπτικάν, ὡς γνωρίζομεν ἔλοι, ἐπίδρασιν ὑπέστησαν ἀπὸ τὰς γερμανικάς, εἰς δὲ τὰς ἀκδηλώσεις σχεδὸν τῆς ζωῆς των, δὲν ήτο δυνατὸν φάνεται καὶ εἰς τὸν κλαδῖν αὐτὸν τῆς τέχνης νὰ διατηρήσουν τὴν πλήρη ἀτομικότητά των.

Καὶ η Ἰταλία ἀκόμη η ἀκόλουθος τόσον μεγάλης καὶ τόσον φωτεινᾶς παραδόσεις, δὲν κατέρθωσε εἰς τὴν σχολὴν τῆς ἀρμονίας νὰ δικρυλάξῃ σινεπηρέστες ἀπὸ τῆς γερμανικῆς μεθόδου τὴν ἐπιβολὴν καὶ ἐπίδρασιν, τὰ μεγάλα καὶ πορτοῦ τοῦ Fenaroli, τοῦ Mattei τοῦ Sala περιγγέλματα.

Καὶ περὶ τῶν διδασκάλων μὲν αὐτῶν, καὶ ιδίᾳς τοῦ Fenaroli, τοῦ ὅποιου τὸ φωτεινότατον σύστημα μὲ τὸ ὄποιον ὁ μαθητὴς εὔθυς ἐξ ἀρχῆς ἔννοει πόσον λογική ἀλλὰ καὶ πόσον ἀπλῆ εἰς τὸν δργκνισμὸν αὐτῆς εἰναι ἡ ἀρμονική τέχνη, θὲ γίνη κατωτέρω λόγος.

Τώρα περιορίζομαι, ὡς εἶπα, νὰ διετάσω τὴν γενικῶς περιθεσεγμένην μέθοδον ἀρμονίας, η ἀποία ἐξ ἀντιθέτου μὲ τὸ σύστημα τοῦ Fenaroli, ἐμπνέει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν φόβον τοῦ ἀκαταλήπτου, τοῦ ἀκατανόητου, καὶ προδικύτερος τὸν μαθητὴν νὰ μὴν ἡμπορεῖ κατὰ βάθος; νὰ ἔννοήσῃ τίποτε, καὶ νὰ μὴν ἀποκομίσῃ ἀπὸ τὴν σπουδὴν τῆς τέχνης—τὴν ἐξ αὐτῆς τῆς μεθόδου κατ' αὐλύκην μακροχρόνιον—οὐδὲν ἀλλο ἀπὸ ἕνα βρέρν καὶ αἰξιοδέκαρτον σχολεστικούμδν.

Βάσις λοιπὸν τῆς μεθόδου αὐτῆς εἰναι η πολυσύνθετος δικτύωσις τῶν ὄρισμάνων κανόνων ποῦ κατακευαζούν μίκη συγχορδίκν· η διὰ μικρὸν ἀνέλυσις τῶν μορφῶν ποῦ η συγχορδίκ αὐτὴ ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ, ακθὼς καὶ η ἔρευνη η φιλοσοφικὴ τῶν ἔλξεων ποῦ λόγουν τὴν συγχορδίαν αὐτὴν.

Δὲν εἰξέρω ἀν εἰς τὰς ἀλλας τέχνας ἡ μέθοδος αὐτὴ ἡμπορεῖ νὰ εἰναι η πλέον λυσιτελής. Εἰς τὴν μουσικὴν δμος δχι· ὠρισμένως δχι.

Ο Fenaroli, ο μέγας Fenaroli, ο ἐννοήσας κατὰ βάθος πόσον ὀλεθρίζ θὰ ήτο διὰ τὸν ἀρχάρτον μαθητὴν η ἀνέλυσις καὶ η ἔρευνη τῶν αἰτίων μίκης ἐπιστήμης τόσον σκοτεινῆς, τόσον ἀσυλλήπτου δπως εἰναι η ἀρμονία, συνφίζει εἰς ὀλίγας σελίδας μόνον τὸ σύστημα του, τὰς ὄποιας καὶ προτάσσει τὸν θεωρητῶν ἔκείνων θεμάτων, δμοικ τῶν ὄποιων δὲν ἐγράφησκεν ἀκόμη.

Ο γερμανὸς δμος μεθοδιστὴς άτ' αὐτῶν, ουδὲ ξερουργίζει σύστημας ὀλόδακερον ἀπὸ 150 σελίδας, διαιρέων, ὑποδικιρέων καὶ δεσμών 6, τι ἔνας ἀλλος ἡμπορεῖ καλισταν ἀναπτύξῃ εἰς 500 σελίδας, καὶ 6, τι ο Fenaroli διερ ουδὲ λέγει εἰς τη

βιβλιαράκι τῶν ὄλγων ἔκεινων σελίδων, διότι εἰνε ἀπολύτω; περιττὰ διὸ τὸν ἀρχάριον μαθητὴν πως θέλει νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀρμονίαν.

Καὶ πέρων τὸν Richter, τοῦ ὁποίου τὸ σύτημα εἶναι τὸ πλέον δικτεδημένον σήμερον, καὶ τὸ καθιερωμένον σύγγραμμα ἡρμονίας εἰ; τὸ Ὀδεῖον Ἀθηνῶν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν λοιπὸν τοῦ συγγράμματος του ὁ Richter ὅμιλετ διὰ τὰς ἐξ εὐθείας κινήσεως πέμπτας, δίδων κκνόνας καὶ φέρων παραδείγματα, ὥστε νὰ αὐθὴ ὁ μαθητὴς πῶς καὶ πότε νὰ τὰς ἀποφεύγῃ.

Ὑποτίθεται βεβχίως πῶς ὁ μαθητὴς αὐτὸς εἶναι ἐντελῶς ἀδεκῆς τῆς τέχνης, οὔτε ἔχει τὴν ἀναγκαικαίνην πρακτικὴν ἀκόμη, ὥστε ἡ ἀποφυγὴ μιᾶς ἐξ εὐθείας κινήσεως πέμπτης, νὰ μὴ τοῦ φέρῃ κατὰ τὸ πλέξιμο τῶν συγχορδιῶν δυτικολίχν καὶ σύγχισιν.

Φαντάπου δμως φίλε μου, ποίκ θὰ είναι ἡ ἀποινγγισις, ἡ τελεία πλέον, τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, δικαὶ δὲν ἀρκεσθῇς νὰ τοῦ ὑποδεῖξῃς μόνον τὸν πρακτικὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου θ' ἀποφεύγῃ, δικαὶ πρέπει, μίχν πέμπτην, ἀλλὰ καὶ ζητήσῃς νὰ τοῦ ἔξηγήσῃς διὰ ποίεις λόγους φιλοσοφικοισθητικούς, αἱ ἐξ εὐθείας κινήσεως πέμπταις ἀπαγορεύονται!

Καὶ δμως ὁ Richter εὐθὺς παρακάτω ἔρευνται τὴν αἰτίαν τῶν λόγων αὐτῶν, καὶ δίδει εἰς τὸν μαθητὴν μίαν ἔξηγησιν, ἵκανοποιητικὴν ἴσως διὰ τὸν διδάσκαλον—ὅπως ἡμπορῷ νὰ δώτω ἐγὼ ἀλλην διαφορετικὴν ἔξηγησιν, ἐξ ἴσου δμως ἵκανοποιητικὴν γιὰ μὲ—ἱλεθρίαν δμως καὶ καταστρεπτικὴν διὰ τὸν ἀνίδεον ἀκόμη μαθητὴν, ὁ ὄποιος ἐνῷ ἀστραλῶς δὲν θὰ ἐννοήσῃ τίποτε, ωριημένως θὰ συγχιοῦῃ τόσον, καὶ τέτοιος θὰ τὸν καταλάβῃ πανικός διὰ τὸ θεῖον καὶ ἀσύλληπτον τοῦ πράγματος, ὥστε θ' ἀντικρύζῃ μίαν πέμπτην τοῦ λοιποῦ ὡς ἕνα τέρας ἀλλόκοτο.

Ἀμέσως παρακάτω γίνεται λόγος περὶ τῶν τριφώνων συγχορδιῶν, τῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τὰς δευτέρες, τρίτης, ἑκτῆς καὶ ἑβδόμης βαθμίδος ἐκάστης κλίμακος. Τὰς συγχορδίκες αὐτὰς ὄνομαζει ὁ Richter δευτερευούσας συγχορδίας τρίτης καὶ πέμπτης. Ἀφίσων τὸ πόσον εἶναι ὀλέθριον κατὰ τὴν γνώμην μου, διὰ τὸν μαθητὴν, ὁ ὄποιος δὲν ἔμαθεν ἀκόμη ποίκ εἰνε ἡ λογικὴ καὶ φυσικὴ ἐναρμόνισις τῶν ἑπτὰ κατὰ σειρὰν τῆς κλίμακος βαθμίδων, ν' ἀκούσῃ διτὶ ὁ δεύτερος βαθμός, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τοὺς ὄποιντος ἀναρέψει ὁ Richter, ἡμπορῷ νὰ δεχθοῦν τὴν συγχορδίκην Ζης καὶ Δης, ἔρχομαι εἰς τὴν ἀσκοπον, ὡς νομίζω πάλιν, διὰ τὸν μαθητὴν ὑποδικέρεσιν καὶ κατέταξιν εἰς εἴδη καὶ γένει διάφορα τῶν συγχορδιῶν ποιοι κατὰ τὴν ἐναρμόνισιν ἐνὸς θέματος συνεκτὸνται.

Ηθελκ νὰ ἔρωτήσω ὅλους αὐτοὺς τοὺς μεθοδιστάς, κατὰ τὶ ἀραγε ἡμπορεῖ νὰ δρελήσῃ τὸν ἀρχάριον μαθητὴν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ κατανόησιν τῆς ἀρμονίας, ἡ ὑποδικέρεσις εἰς πρώτου, δευτέρου, τρίτου—δὲν εἰξεύρω ἀν ὑπάρχει καὶ ἀλλη ἀκόμη—εἴδους τῶν συγχορδιῶν;

Ἐγώ, μὲ δὲν τὴν δυνατὴν ταπεινότητα, τοὺς λέγω οἵτι σφάλλονται, καὶ τοὺς διαβεβαιῶ πῶς ἐνῷ μὲ μίαν ἀπλῆρ καὶ πρακτικὴν μεθοδον, ὅπου νὰ λείπουν δλαι αἱ παραφυάδες αὐταί, ὁ μαθητὴς θὰ φθάσῃ ὑρισμένως νὰ διακρίνῃ μόνος του δλας τὰς διαφορὰς τῶν συγχορδιῶν, καὶ νὰ τὰς ταξινομήσῃ τότε ὅπως αὐτὸς θέλει, ὁ ἔδιος μαθητὴς μὲ τὴν ἄλλην, τὴν, πολυσύνθετον μέθοδον, η δὲν θὰ ἐννοήσῃ τίποτε εἰς τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του, η θὰ ἀποσχολαστικισθῇ διὰ τῆς μακρᾶς καὶ ἐπιμόνου μελέτης εἰς τέτοιον βαθμόν, ὥστε νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀξιοδάκρυτον θέσιν νὰ θεωρῇ ὡς ὑπερτάτην καὶ μόνην ἀπόλαυσιν αἰσθητικήν, τὸν προσδιορισμὸν του εἰδους τῆς συγχορδίας, η τὴν ἀνακάλυψιν ἀπαγόρευομένης πέμπτης εἰς τὰ διάφορα τῆς τέχνης προϊόντα.

Ολίγο κατωτέρω ἔρχεται τὸ κεφάλαιον—ἔνα ὄλοκληρον κεφάλαιον φίλτατέ μου—περὶ τῆς *«note sensible»*.

Θὰ σοῦ φανῇ παράξενο βέβαια, τί ἀραγε ἡμπορεῖ νὰ λεχθῇ εἰς τὸν μαθητὴν περὶ τῆς ἀπλῆς αὐτῆς *«sensible»* εἰς ἔνα ἴδιαίτερον δλως κεφάλαιον.

Καὶ ὅμως, διὰ νὰ μάθῃς κατὰ τὸn Richter τί εἰναι καὶ ποῦ εὑρίσκεται η μυστηριώδης, ὅπως καταντῷ στὸ τέλος, *«εὐαίσθητος»* πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇσαι καλὰ τὰς δευτερευούσας τριφώνους συγχορδίας, νὰ μάθῃς δ' ἐπιπλέον καὶ τὴν τρίτην ὑποδιαιρέσιν αὐτῶν—τὴν δποίαν ἐλησμόνησα νὰ σοῦ ἀναφέρω—καὶ ἔχεις τότε τους κανόνας :

A'.—Ἡ πέμπτη τῆς δευτερευούσης τριφώνου συγχορδίας, ἐπὶ τῆς τρίτης βαθμίδος τῆς κλίμακος λέγεται *«εὐαίσθητος»*.

B'.—Ἡ *«εὐαίσθητος»* ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς συγχορδίας τῆς πέμπτης ἡλαττωμένης—τῆς τρίτης δ.λ. ὑποδιαιρέσεως.

Τρέχα τώρα νὰ εὔρῃς τὴν ἐλαττωμένην συγχορδίαν, η τὴν ἐπὶ τῆς τρίτης βαθμίδος τριφώνον του δευτέρου εἰδους, ζήτησε τὸν θεμέλιον τῆς πρώτης η τὴν πέμπτην τῆς ἄλλης, καὶ τοσάκωσε ἀπὸ τὸ αὐτὴ τὴν ἀνόρτον *«εὐαίσθητον»* η ὁποία πρὸς δόξαν τῶν γερμανῶν θεωρητικῶν καὶ ἀσφαλῆ ἀποκούτωσιν του μαθητοῦ, ἐπῆγε νὰ κρυφθῇ μέσα σὲ ἀπελπιστικὸ σωρὸ ἀνωφελῶν κκνόνων.

Μὴ νομίσῃς ὅμως πῶς τὰ βάσανα τῆς δυστυχισμένης αὐτῆς νότας—καὶ του μαθητοῦ μαζὶ—έτελείωσαν τάχα ἔως ἐδῶ. Κατορθώσαμε τέλος πάντων, σὲ δύο ὄλοκληρες σελίδες, νὰ προσδιορίσωμε τὴν θέσιν σὲ κάθε κλίμακα, τῆς *«εὐαίσθητον»*. Τώρα ὅμως πρέπει νὰ ἰδοῦμε καὶ διατὴ αὐτὴ η *«εὐαίσθητος»*, κατὰ τὴν λύσιν τῆς συγχορδίας ἀνέρχεται συνήθως κατὰ ἐν ἡμιτόνιον. δ.λ. ἐπὶ τῆς τονικῆς.

Καὶ ἀρχίζει φίλε μου η γιλοσορία τῷ *«εὐαίσθητον»* ν' ἀνέλθῃ πρὸς τὴν τονικήν η ἀνάλυσις τῶν φιλοσοφικῶν λόγων τῆς ισχυρᾶς αὐτῆς ἔλξεως, καθὼς καὶ η ἔξετασις τῶν περιπτώσεων ποῦ ἐπιτρέπουν εἰς τὴν *«εὐαίσθητον»* νὰ καταλήξῃ καὶ ἐπὶ ἄλλου ἐκτὸς τῆς τονικῆς φθόγγου.

·Αλλά· Όλα κινέτα δύλως, τὰ τόσον ἀβέβαια, τὰ τόσον σκοτεινά, τὰ τόσον μεταφυσικά, τὰ μὴ ικανοποιούντα σύγχρονον ποῦ τὰ γράφει, νομίζεις ότι θά βοηθήσουν περισσότερον τὸν μαθητὴν τὸν ἀργάριον εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ἀρμονίας;
Καὶ σοῦ φάνεται πώς διὰ νὰ μάθῃ ἐνας διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἀρμονίας;
Καὶ σοῦ συγγράδιξ; λέγεται εἰσαίσθητος, καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃ διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἀρμονίας;
Σύγχρονος περιπτώντος καὶ νὰ μελετήσῃ τὰς συγχορδίας νὰ καταλήγῃ συνήθως ἐπὶ τῆς τοιχῆς.
Σύγχρονος περιπτώντος καὶ νὰ μελετήσῃ τὰς μεταφυσικὰς περὶ ἔλξεων θεωρίας τοῦ Richter;

Καὶ διατί τότε νὰ μὴν είπω καὶ ἔγω εἰς τὸν μαθητὴν μου: 'Ἐκτὸς τοῦ κανόνος ποσοῦ μαθήσις διὰ νὰ σύρισκῃ τὴν θέσιν τῆς εἰσαίσθητου, ἔχεις καὶ ἐναντίον,
τὸν ἄλλον: Η εἰσαίσθητος είναι ἡ ἀβέβαιη μαζίων τῆς τοιχῆς: είναι ἡ ἐκτη μαζίων τοῦ διευτέρου μαθημάτου τῆς κλίμακος: είναι ἡ τετάρτη ηὔημένη τοῦ τετάρτου βαθμοῦ κτλ.; Καὶ διατί ἀκόμη, θέλων νὰ τὸν διδάξω διὰ τὴν εἰσαίσθητος πρέπει νὰ καταλήγῃ κανονικής ἐπὶ τῆς τοιχῆς, νὰ μὴν τοῦ ἀναπτύξω δλόξηληρον θεωρίαν τῶν Λέξεων, Ιδεάν μου, η ὅποια κάτιοι ἡμπορεῖται νὰ είναι ἐντελῶς διαφορετική μετὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Richter, ἢ ἵστου ἥτως παραδεκτὴ ἀπὸ τοὺς θεωρητικούς;

·Αλλάσσει καὶ εἰς τὸν μίκην, κακήν, κακήν εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν, νὰ είσται βέβαιος πᾶντας ὁ μαθητὴς αὐτός, ἢ δὲν θὰ ἐννοήσῃ, δπως καὶ πρὸς εἶπα, τίποτε ἀπὸ τὴν ἀρμονίαν, ἢ ἀναπτύσσουν ὑπομονήν· λύση, καὶ μελετῶν 25 ὅρας τὸ ημερόνυκτον·
οὐδὲ ποτέ πρέπει τὸν τυχόν καλλιτεχνικὸν τοῦ χαρτού, ἀποκομίζων ἀπὸ τὴν σπουδὴν τῆς τέχνης, ὡς μόνον κέρδος, σαρέίσκειν ἕηρων κανόνων καὶ σχολαστικούς διάφορητον.

Τοσταρχεὶς ἀπὸ τὰς τριτάνους συγχορδίας, καὶ τὰς συγχορδίας πέμπτης ηὔημένης, τὰς ὅποιας λεπτομερέστερα καὶ πάλιν ἀναλύει ὁ Richter, καὶ ἔξετάζει δλούς τοὺς δινατούς, τρόπους λύσεως τῆς συγχορδίας αὐτῆς, χωρὶς διαδικασίας δὲ τῆς μαθητὴν διὰ τὴν συγχορδίαν do, mi, sol· δίεστρες· αἴρονται, λογικῶς καὶ φυτικῶς λύσεις ἐπὶ τῆς fa, la, do—πρᾶγμα τὸ ὄποιον δικαιούεται κακὸν ὁ μαθητὴς καὶ δὲν κακοτυπηθεῖσει εἰς τὴν ἐλευθερίαν ποσοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀ· τέσσας; τοῦ παρόχου τὸ σύστημα αὐτό, θὰ ἡμπορεῖ καὶ μόνος τοὺς τότε νὰ εὑρῃ δλους τοὺς; ἀλλούς δινατούς τρόπους λύσεως—ἔρχομαι εἰς τὸ καφάλαιον τῶν συγχορδίων ἰδόμενης.

Τέ φανταζεσκι φίλτετέ μου διὰ ὁμοίων ὁ μαθητὴς, ὡς ἀπολύτως ἀναγκαῖον βέβαιος, νὰ μάθῃ εἰς τὸ καρδιακὸν αὐτό; "Οτι αἱ τριακονταπέτετε σελίδες, οὗτε γραμματικὸν οὐδιγότερον, ἡμπορεῦν νὰ πράγματευθεῖσιν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ!" Καὶ ἔχομεν εἰς Πᾶς σχηματίζεται μία συγχορδία ἰδόμενης· πῶς οἱ διάφοροι θεωρητικοὶ δινομάδοι τὰς συγχορδίας ἰδόμενης ἐπὶ τῆς δεσποζόντος· πῶς τὰς χαρακτηρίζουν.

πῶς αἱ συγχορδίαι αὐταὶ διαιροῦνται εἰς πρώτου καὶ δευτέρου εἴδους, καὶ ποῖα καὶ πόσαι ἀκόμη αἱ ὑποδιαιρέσεις τοῦ δευτέρου εἴδους τῶν συγχορδίων αὗτῶν.

Καὶ ἔπειται ὁ κατάλογος :

α—	Συγχορδία μείζων	μὲν ἐβδόμην μείζουν
β—	» ἐλάσσων	» » »
γ—	» » »	» ἐλάσσουν
δ—	» ἡλακττῷμένης	» »
ε—	» » »	» ἡλακτῷμένην
στ—	» ηὑξημένη	» » μείζουν

"Αν δὲν ἀπατῶμαι δμως, κάποιος γάλλος Θεωρητικός, πιστεύω πῶς τὰς δευτερευούσας αὐτὰς συγχορδίας ὑποδιαιρεῖ εἰς συγχορδίας τοῦ δευτέρου τρίτου καὶ τετάρτου εἴδους οὐ γένους. "Ενας ἄλλος, γερμανὸς κάτιος—; Willner οὐ δὲν σφάλλω—παραδέχεται τὴν ὑποδιαιρέσιν τοῦ Richter. ἀκτές τῇς τελευτικές, τῇς ηὑξημένης δηλαδὴ συγχορδίας μετὰ ἐβδόμην μείζουν. ἀμφιβάλλων οὐ τὸ εἰ αἴρυνται εἰς τὴν συγχορδίαν *do*, *mi*, *sol* εδίσκει *si*. ἀμπορεῖ νὰ ἔχῃ περιτεστερού τὸν χαρακτῆρα ἐβδόμης. οὐ μιᾶς αρρογγιαστήρα μᾶλλον.

"Ποθέτω διτι χωρεῖ καλλιττκ καὶ οὐ μία καὶ οὐ μᾶλλη γνώμη εἰς τὸ Κύπρικ αὐτό. "Ποθέτω δμως ἐπίσης, καὶ αὐτὸς ὁς Λογικός καὶ αρχηρίστας συμπέρασμα διτι ὁ μαθητῆς ὁ ὄποιος ζητεῖ νὰ μάθῃ καὶ νὰ ἀνιιέται ἀσφαλῶς τὴν ἀρμονίαν, οὐ μπορεῖ ὠριστατακ νὰ μὴ λάθῃ οὐτ' οὔτε τὴν μίαν οὔτε τὴν μᾶλλη γνώμην, οὔτε ν' ἀκολουθήσῃ τὰς διαιρορετικὰς ποὺ δίδουν εἰς τὰς συγχορδίας αὐτὰς ὑποδιαιρέσεις οἱ μεθοδιστκί. ἀροῦ δλκι αἱ ἀναλύσεις καὶ κατατέξεις καὶ διατάξεις τῶν διαφόρων συγχορδίων, ἐνῷ δὲν πείθουν καὶ δὲν δίδουν οὐδεμίαν ἐξήγησιν θετικὸν πρὸς εὐκόλωτέραν καὶ πλέον ἀσφαλῆ κατηνόησιν τὰς μουσικῆς ἐπιστήμης, μὴ βετιζόμεναι οὐτὲ ποδεικνύεται εἰς αὐτῶν τῶν τυπημάτων ἀρμονίας, ἐπὶ διασμένων καὶ ἀσφαλῶν θεωριῶν καὶ νόμων, διὰ τὸν αὐτοὺς μαθητὴν ἀποδείνουν δχι περιττά, ἀλλὰ καὶ τελέως ἀποσυγχιστικά.

Θὰ θελα τώρα ν' ἀναλύσω καὶ τὰ ἀμέσων ἀπόμενα καράλεικ, δουν διὰ συρέας κανόνων καὶ μᾶλλων τόσων παραδειγμάτων δέστιζονται καὶ ἐρχετζονται δλοι οἱ δυνατοὶ τρόπαι λόσεως τῶν δευτερευούσαν συγχορδίων ἐβδόμης εἰς δλκις τὰς ἀναστροφὰς αὐτῶν, καὶ δποι οἱ μαθητῆς ἀροῦ εὐηγέρτει μὲν τὸν διδέσπικλὸν του οὐ τὸ συγχορδία *si*, *re*, *fa*, *la*, εἰνε συγχορδία ἐβδόμης, οὐ ἀνάτη; γαρίς τὸν θεμέλιον, καὶ ἐρευνήσει τοῦ A. Θεωρητικοῦ. οὐ τοῦ B. οὐ τοῦ G. τὴν γνώμην, μανθάνει διτι οὐ συγχορδία αὐτὴ ἀμπορεῖ νὰ λυθῇ εἰπει τοῦ *do*. οὐ εἰπει τοῦ *fa*. οὐ ἀκόμη ἐπὶ τοῦ *mi*—Ἐγώ προσθέτω: καὶ εἰπει τῶν *fa* εδίσκει *minore*. καὶ ἐπὶ τοῦ *do* εδίσκει *maggiore*. ἀλλὰ πρωτίστως οὐ τοῦ *la* *maggiore* οὐ *minore*. θανατικά διτι λύεται ἐπὶ τοῦ *la* *maggiore* οὐ *minore*.

"Αποτείνομει άμως άναγκαστικῶς σήμερχ πρὸς τοὺς δλίγους, τοὺς πολὺ δλίγους μάλιστα, διὸ τοὺς ὅποιους μίκτα τέτοια ἀνάλυσις, ποῦ δὲν θ' ἀρκοῦσε τόμος ὄλοχληρος, νομίζω πῶς θὰ ἔτοις περιττή." "Ηθελαχ μόνον γὰ τοὺς κινησώ τὴν σκέψιν κάπως· νὰ τοὺς δώσω ἀφορμὴν νὰ μελετήσουν καὶ αὐτοὶ τὸ σημερινὸν μου θέμα, τὸ ὅποιον εἰς τὸ μέλλον πρέπει νὰ είναι ἡ μόρη βάσις τῆς μουσικῆς τοῦ τόπου μης μορφώτεως. Καὶ διὸ τὸν σκοπὸν μου αὐτόν, είναι ὑπερχρηστὰ νομίζω, διὸ εἶπα, καὶ διὸ δλίγες ἀκόμη θὰ προσθέσω.

"Ἐρχομαι λοιπὸν εἰς τὸ τελευταῖον περὶ modulation κεφάλαιον, διὸ τὸ διποτὸν θεωρῶ ἀπερχίτηντον νὰ εἴπω δλίγα τινά.

Γνωρίζομεν διοι τὴν μανίκην ἔκεινην τοῦ μαθητοῦ, διὸ πότος μόλις ἀρχίσῃ νὰ γράφῃ πέντε νότες, νομίζει καθηκόν του νὰ μᾶς δείξῃ καὶ πότε; modulation είναι ίκανὸς νὰ κάμη.

"Οχι δὲ σπανίως βλέπει κανεὶς σύνθεσιν ἀπὸ εἰκοσι μπικτοῦτες καὶ δὲν δικρίνει εἰς πολὺ τόνον καλλέ· καλλὲ είναι γραμμένη.

"Η μανίκη αὐτὴ είναι ἀποτέλεσμα δύο διαφορετικῶν, ὡς φρονῶ, αἰτίων. "Η είναι συνέπεια τῆς μὴ ὠριμάντεσσας ἀκόμη τῶν ἴδεων του —διτε ὁ μαθητὴν αὐτὸς, μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ τὴν ἀναγκαίκην καὶ αὐθόρμητον εἰς τὴν ἴδεσσα του μορφήν, καταφρύγει· εἰς τὰ τεχνικὰ πρὸς ἐξωτερίκευσιν της μέσω—ἢ είναι ἀποτέλεσμα τῆς μὴ καταλλήλου καλλιέργειχ; τοῦ talent αὐτοῦ.

"Η πρώτη περίπτωσις είναι ἀσφαλῶς περοδιεύη. "Η δευτέρη δχι.

"Οχι, διότι, ἐνῷ ἀρ' ἐνὸς τὸ μετεριστικὸν καὶ φιλοτορικὸν τῆς ἀρμονίας σύστημα, είναι τὸ δλιγώτερον συντελεστικὸν εἰς τὴν τελείνην ἐκμάθητιν τῆς ἀρμονικῆς τέχνης, καὶ τὸ μόνον ἀκαταλληλὸν πρὸς καλλιέργεικαν καὶ ἀνέπτυξιν τῆς ἴδιοφυΐας τοῦ μαθητοῦ, περέχει ἀρ' ἕτερου εἰς κύτον, διὸ τῆς ὑπερμέτρου ἀναλύστεως, καὶ διὸ τῆς συστηματικῆς ὑποδείξεως; δικρόβων καὶ ποικίλων τρόπων modulation, εἰδὺν; δὲ ἀρχῇ πλήρη ἀλευθερίαν εἰς τὴν διεκτύωσιν τῆς ἴδεκς του.

Εἴδομεν, ἀπὸ τὰ πρῶτα μαθήματα, εἰς ποίας καὶ πόσας ἀλευθερίξεις συνειδίζει ὁ μαθητής, ἐναρμονίζων καὶ τὸ ἀπλούστερον ἀκόμη basso.

"Ἄς ιδοῦμε τώρχ πῶς ἡ ἀλευθερία αὐτή, διὸ τοῦ τελευταῖον περὶ modulation κεφαλαίου, φθάνει εἰς τὴν πλήρη ἐντασίν της.

Δέν γνωρίζω ἀν ἔκτος τῆς ἔβδομης ἀλέστερος, ἃς τοῦ ἀσφαλεστέρου μέσου μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόνου εἰς ἄλλον, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τρόποι καταλληλότεροι ἀκόμη· οὕτε εἰξέρυθη ὃν διαρχάριος μαθητής, διὸ ἐννοήτες κατὰ βάθος τὴν τέχνην· διὸ μὴ κινθανεῖς τελείως ἀκόμη βλους τοὺς ἀνακλοιώτους νόμους ποῦ διέπουν ἵνα κλασικὸν δημιούργημα, ἥμετρετ νὰ ἐρευνήσῃς καὶ νὰ μάθῃ βλους τοὺς ἄλλους δυνατοὺς τρόπους τῆς modulation, οἱ δικοῖ μὴ ὑποκείμενοι εἰς ὀρισμένους νόμους, δὲν διδάσκονται διὰ περιδειγμάτων, ἀλλὰ διὰ τῆς πειρας καὶ τοῦ γοθετοῦ, ποῦ μόρος μὲ τὰ κατάλληλα θύματα παρατάται.

Ο Richer δμως εις δώδεκα δλοκλήρους σελίδας πραγματεύεται κατά θάθος καὶ πλάτος τὸ ζήτημα τῆς modulation, καὶ ἀφοῦ ἔξετάσει διὰ πόσων καὶ ποίων συγχορδιῶν πραγματοποιεῖται μίχ «μετατροπά», καὶ εἰς πόσους διαφορετικοὺς τόνους μᾶς φέρει· ή συγχορδίας ἑβδόμης ἡλιττωμένης διὰ τῆς ἐνχρμονίου ἐναλλαγῆς της, παραθέτει διαφόρους πίνακας ὑποθεικύνοντας καὶ τοὺς δυντοὺς ἀρμογικοὺς γύρονς,, τοὺς ὅποιους ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ κάμῃ πρὶν ἢ καταλήξῃ εἰς τὸν τόνον τὸν ὅποιον ἥθελε.

Ποτὸν δμως νομίζεις φίλτατε, ἡμπορεῖ νὰ εἶνε τὸ κέρδος τοῦ μαθητοῦ ἔκεινου ὁ ὅποιος θὰ εἶνε ἀναγκασμένος ν' ἀκολουθήσῃ μέχρι τέλους ἐναὶ τέτοιο σύστημα;

Τὸ εἶπα ἡδη : "Η θ' ἀποσχολαστικισθῇ τελείως, καὶ θ' ἀντικρύτῃ ὑπὸ τετοιῶν μόνον ἀποψιῶν τὴν Τέγγην ὥστε νὰ θυμάζῃ ἐναὶ ἔργον μόνον διὰ τὰς ὥραιάς του «μετατροπα» ἢ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἐξ εὐθείας κινήτων πέμπτων—δικαὶ μὲ τέτοιον τρόπον ἡλιούσθη πέρισυ ἐκρρκζόμενος ἐναὶ μαθητή; τοῦ Ὀδείου Ἀθηνῶν, διὰ τὴν τρίτην συμφωνίαν τοῦ Beethoven—ἢ θὰ λέξῃ τότον ἐπιρκνικὴν καὶ τόσον ἐρασιτεχνικὴν ἴδεκν τῆς τέχνης, ὥστε τὸ βεβικτμένον, τὸ στενόχωρον, τὸ μὴ αὐθόρυητον τῆς ἐξωτερικευομένης ἴδεξ; νὰ καλύπτεται μὲ τὴν ἐλευθερίκυ τῶν τεχνικῶν μέσων ἐκφράσεως.

Ἐάν δμως ἔνα τέτοιο σύστημα εἴνε δλέθριον διὰ κάθε μαθητήν ξένου Ὀδείου, δταν μάλιστα λείψῃ ὁ διδάσκαλος ἔκεινος πωῦ θὰ τὸ ἀπλοποιήσῃ· θὰ τὸ συντομεύσῃ καὶ θὰ δικαιούσῃ μόνορ ὁ εἰς τὴν λεπτὴν αντιληφὴν τον galretai ἀραγκαῖον διὰ τὸν ἀρχάριον μαθητὴν, δι' ἐναὶ ἴδρυμα δικαὶ τὸ Ἀθηναϊκὸν Ὀδεῖον, δπου ἡ ἀρμονία θωρακίται ως μέθημα δευτερεοῦ· ἐπιβοηθητικὸν μόνον διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ δπου ὁ μαθητὴς ἔκεινα τὰ δλίγα πωῦ ἔχει νὰ μάθῃ πρέπει νὰ τὰ διδχύῃ, δικαὶ καὶ σὺ εἶπες, μὲ τὸν π.λ.τορ σύρτορ, τὸν π.λ.τορ πραγκικὸν τρόπον, ἐναὶ τέτοιο σύστημα, θὰ ἡτο ἐντελῶς γελοῖον, ἐντελῶς ἐξωφρενικόν.

Τὸ Ὀδεῖον μας ἐν τούτοις, μὲ τὴν μετάκλησιν ἐξ Ἐσπερίκ; τοῦ λάρα πολὺ σοροῦ διευθυντοῦ του, δὲν ἡμποροῦσε πλέον—δὲν ἐπρεπε—νὰ φίνεται ὑστεροῦν τῶν γερμανικῶν Conservatoires, καὶ ἡς πρὸς τὴν διδάσκαλίκυ τῆς ἀρμονίκς ἀκόμη.

Richter λοιπὸν πέρχ καὶ πέρα.

Ἐλάτε σεῖς δλοι, νέοι καὶ νέκι, πωῦ σας σκεπάζει ὁ ἑλληνικὸς Οὐρανός, καὶ σας περιβάλλει ἡ ἑλληνικὴ Φύσις, ἐλάτε κλεισθῆτε στοὺς τέσσαρες τοίχους του δωματίου σας, καὶ ζητήσατε σὰν τους γερμανικούς συναδέλφους σας τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τέχνης, ζητήσατε τὸ καλλιτεχνικὸ μέθυ, εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἀριθμητικῶν σχέσεων τῶν φθόγγων, καὶ εἰς τὰς ρίλοσοφικομεταφυσικὰς θεωρίας τῶν ἔλξεων, ἀπόσεων, συζεύξεων καὶ διεκζεύξεων μόνον. Ἀδιάρορον δὲ σας εἴνε ἀδύνατον νὰ μελετᾶται δεκάτρισήμιτο δρες τὴν ἡμέραν, δικαὶ γυναι-

τατα θὰ κάμη ὁ γερμανὸς μαθητὴς διὰ νὰ εῦρῃ κατὰ πόσους καὶ ποίους τρόπους δυνατὸν νὰ κινηθῶν τὰ μέρη μιᾶς συγχορδίας, καὶ ἀδιάφορον ἀκόμη ἢν ἡ ἐπίμονος καὶ συνεχῆς αὐτὴ μελέτη, ἡ χαρακτηριστικὴ τῶν ξηρῶν καὶ αγρών φύσεων, εἰναι ἵσως γιὰ σὲς, γιὰ τὴν φυλήν σας τὴν θερμὴν καὶ εὔχυμον, καταστρεπτικὴ ἀποξηραντικὴ.

Richter λοιπὸν πέρι καὶ πέρι.

X

Νομίζω τώρα περιττὸν νὰ ζητήσω καὶ νὰ ἔξετάσω ποικιλότερά τα ἐργασίας ἡμπορεῖ καὶ εἰς τὸν κλαδὸν αὐτὸν νὰ περιουσιάσῃ τὸ Ἐλλεῖον Ἀθηνῶν—οἷς βέβαια δταν διδάσκει τὴν ἀρμονίαν ὁ κ. Κουλούκης, ὁ ἔχων τὰς διλίγχας ἔκεινας στοιχειώδεις γνώσεις ἀρμονίκες, τὰς ἀναγκαίας διὰ τὸν σκοποδέσσοντα εἰδικῶς ἐνε σιδήποτε ὄργανον—ἀλλὰ καὶ δταν αὐτὴ διδάσκεται ἀπὸ τὸν κ. Λαυράγκαν ἀκόμη, τὸν εὐσυναιδητότατον καὶ τέλειον ὑπὸ πάσου ἔποψιν καλλιτέχνην, τὸν ὑποχρεωμένον δικιας πιστῶς ν' ἀκολουθῇ τὰ σοφὰ τοῦ κ. Διευθυντοῦ ρήματα.

Φθάνω λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὸ συμπέρασμα.

Καὶ τὸ συμπέρασμά μου εἶναι :

Tὸν Richter, τὸν Wüllner καὶ καθεὶς ἀλλοι ἀπὸ τὴν χορευτὴν καὶ τὸν μέλορ, τέτες μόροι ἡμπορεῖ καρσίς νὰ μελετήσῃ, δταν ἔχει ἥδη μάθει. ἔχει πλέον ἐννοήσει τὴν ἀρμονίαν τελείως.

Ἄλλὰ διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν, δὲρ ὑπάρχει ἀλλη σοφωτέρα μέθοδος ἀπὸ τὴν παλαιὰν μέθοδον τῆς Νεαπολίταρικῆς σχολῆς—τὸ φωτεινότατορ αὐτὸν σύστημα τῆς δυντόμου καὶ πρακτικῆς τῆς ἀρμορίας διδασκαλίας.

'Ιδιοδε σου
Γεωργ. Ἀξιώτης.

•••••